

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi
Journal of Terrorism and Radicalization Studies

Haziran 2022, Cilt: 1, Sayı: 2, ss.416-421

June 2022, Volume: 1, Issue: 2, pp.416-421

ISSN 2792-0518 (Basılı/Print)

ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi/Online)

Makaleye ait Bilgiler / Article Information

Kitap İncelemesi / Book Review

Makale Başvuru Tarihi / Application Date : 14 Mart 2022 / 14 March 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date : 16 Nisan 2022 / 16 April 2022

Makale Yayın Tarihi / Publication Date : 30 Haziran 2022 / 30 June 2022

Makalenin Başlığı / Article Title

Terörizm: Korkunun Gücü ve Zayıflığı.

Terrorism: The Power and Weakness of Fear.

Yazar(lar) / Writer(s)

Hatice VAROL

Atıf Bilgisi / Citation:

Varol, H. (2022). Kitap İncelemesi / Terörizm: Korkunun Gücü ve Zayıflığı. *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 1(2), ss.416-421, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/trad.15>

Varol, H. (2022). Book Review / Terrorism: The Power and Weakness of Fear. *Journal of Terrorism and Radicalization Studies*, 1(2), pp.416-421, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/trad.15>

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres/Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde
No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

Telefon/Telephone: +90 312 441 11 50

www.tradergisi.com

e-posta/e-mail: editortrad@teram.org

KİTAP İNCELEMESİ

Hatice VAROL*

Juan ROMERO. (2022). *Terrorism: The Power and Weakness of Fear*. New York: Routledge, 288 Sayfa, ISBN 9781032198064.

Terörizm, çoğu kaynakta insanlık tarihi kadar geriye götürülen bir eylem olmakla birlikte ilk terörist örgütlenme faaliyetlerini *Scarii* adı verilen yapıya dayandırmak mümkündür. İnsanlık terörist eylemler karşısında yeterli ölçüde çözüm üretememiş ve bazen bu çözüm bulma arayışı tek bir denklemde sıkışıp kalmıştır. Terörizme neden olan faktörler nasıl çeşitlilik arz ediyorsa terörizme karşı koyma yöntemleri de çeşitli alanlarda ortak yürütülen bir iş olmak durumundadır.

Kitap *Western Kentucky* Üniversitesinde doçent olarak görev yapmakta olan Juan Romero tarafından kaleme alınmıştır. Romero, doktorasını Teksas Üniversitesi'nde Modern Ortadoğu çalışmaları üzerinde tamamlamış ve özel olarak pan-Arabizm, Soğuk Savaş dönemi Ortadoğu, Ortadoğu milliyetçiliği, batı emperyalizmi gibi konular hakkında çalışmalar üretmektedir. Burada bahsi geçecek olan çalışması ise 2022 yılında *Routledge* tarafından yayımlanmış olan *Terrorism: The Power and Weakness of Fear* adlı eserdir. Kitap 12 ana bölümden oluşmaktadır. Kitapta terörizm bir hastalık olarak görülmekte ve ona getirilen tedavi yöntemi de bulaşmanın önlenmesi olarak belirlenmektedir. Bulaşmanın önlenmesindeki temel faktör “eğitimdir”. Rus terörizmi, Nazi ya da İslami terörizmin, ideolojilerine ve metodolojilerine odaklanılarak aslında onların zayıflıkları ortaya konulmaya çalışılmakta ve bu da terörizme yenilikçi bir tarihsel yaklaşım olması bakımından önem arz etmektedir. Terör örgütlerinin devletler/insanlar üzerinde yarattıkları korkulara odaklanmak yerine, örgütlerin kendi korkularına odaklanılarak aslında eleştirel bir tutum ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

* Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Bölümü, hvarol28@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3668-3048.

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 14 Mart 2022 / 14 March 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 16 Nisan 2022 / 16 April 2022

İlk bölümde antik, orta çağ ve yakın modern dönem aşırılık hareketleri incelenmektedir. İlk ele alınan hareket *Scarii* olarak adlandırılan ve Roma'ya karşı mücadele eden yapıdır. İkinci olarak Haşhaşiler (*Assassins*) olarak adlandırılan ve farklı coğrafyalarda eylem girişiminde bulunan hareket incelenmiştir. Son olarak Vahhabi (*Muwahhidun/Wahhabi*) hareketinin temelleri ele alınmaktadır. Bölümün sonunda bahsi geçen üç örgütün benzerlikleri ve farklılıklarına odaklanılmış, eylem şekilleri, ideolojik arka planları ve örgütün/örgütlerin önemli isimler/ine yer verilmiştir. Üç hareketin en önemli benzerliği dinlerini tek “doğru” olarak kabul ederek diğer inanışları dışlamalarıdır. Üçü de belirli bir bölgede hakimiyet kuran ve halk desteğine sahip olan hareketlerdir.

İkinci bölümde Rus terörizmine odaklanılmış ve bu hareketin doğuşu, ideolojik arka planı ve eylem şekli açıklanmaktadır. Rus terörizminin gerçekten insanların isteklerini gerçekleştirmede etkili bir araç olup olmadığı yönünde sonuca ulaşılmak hedeflenmektedir. Bölüm içerisinde Rus Çar'ına karşı yürütülen suikast girişiminin sonunda tüm toplumun dahil olacağı bir ayaklanma hedefi olmasına karşın toplumun sessiz kalmaya devam etmesi ve bu terörizme yol açan gerek ekonomik gerekse toplumsal yapı anlatılmaktadır. Rusya'da bu dönemde öne çıkan *Narodnaya Volya* (hareket aşağıdan yukarıya modern terörizmin ilk örneği sayılması anlamında önem arz etmektedir) hareketine ve onların “zafer” hedeflerine yer verilmiştir. Bu hareketlere neden olan nihilist yazarlar da incelenerek aslında hareketlerin temelinde yatan fikirselsel temalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bölümün sonunda Rusya'da terörizm hareketlerinin başarısız (görece) olmasının 8 farklı nedenine yer verilmektedir.

Üçüncü bölüm Rus terörizminin metodolojisini ele almaktadır. Suikast girişimleri, kaçırma, sızma ve gizlilik faaliyetleri, patlayıcı kullanımı, kullanılan patlayıcıların neden olabileceği tehlikeler, ateşli silahların kullanımı, kadın ve çocukların örgüt içi durumu, lojistik desteğin sağlanması, devrimci birlik oluşumları ve terörizmin etkisi konuları tek tek ele alınarak incelenmektedir. Bölüm içerisinde ayrıca terörizme karşı koyma yöntemleri de ele alınmakta ve Rus gizli polis teşkilatı olan *Okhrana*'nın yürüttüğü başarılı girişimlere yer verilmektedir. Polis teşkilatı ve örgütler arasında yaşanan bu “kedi-fare oyununda” bazen örgütler bazen de teşkilat büyük başarılar elde etmiştir. Düşmana karşı her iki taraf da iş birliği yapmaya gayret göstermiş ve bu hem yerel hem de uluslararası düzeyde

olmuştur. Bölümde en çok öne çıkan terörizm ve terörizme karşı koyma yöntemleri ise gözetleme, sızma ve propagandadır.

Dördüncü bölümde Nazi terörizmi (devlet terörizmi ya da yukarıdan aşağıya terörizm için örnek teşkil eden bir eylemdir) ele alınmaktadır. Bu terörizmde öne çıkan iki önemli faktör; ideoloji ve propagandadır. Bu iki temel üzerine inşa edilen Nazi terörizmi ırkçı bir söylemle ortaya çıkmış ve halk desteğini de elde etmeyi başarmıştır. Juan Romero özellikle bu ırkçı söylemin aslında kendi içerisinde tutarsız ve çelişkili yönlerine değinmektedir. Çok başarılı bir strateji olarak görülen Nazi terörizmi aslında kendi içerisinde uyumsuz bir ideolojik arka plana sahiptir ve yapılan propaganda faaliyetleri de bu nedenle eksik ve zayıftır. Nazi ideolojisine katkı sunan isimlere de kısaca değinilen bölümde, meşru bir zemin hazırlanma süreci aşama aşama ele alınmıştır. Sonuç olarak kuvvet vurgusuna önem veren Nazi rejimi toprak elde etmeye, dünya halklarını Yahudi ve Sovyetlerden kurtarmaya ve emperyalizme son vermeye odaklanmıştır. Bu bölümde temel olarak ele alınmaya çalışılan durum transtemporal, transkültürel ve ulus ötesi terör düşüncesinin ve metodolojisinin anlaşılmasına yönelik bir inceleme sunmaktadır. Beşinci bölüm de dördüncü bölümün devamı niteliğinde olup, Nazi propaganda yöntemlerine odaklanmıştır. Bu yöntemler; iki önemli silah olarak adlandırılan ideoloji ve propaganda, komplo teorileri, hava saldırıları, zorluklarla başa çıkabilme, düşmanca propagandalar, işçi alımları, moral artırma teknikleri ve hayatta kalma stratejileridir.

Kitabın altıncı bölümünde “cihat” anlayışı anlatılmaya çalışılmış ve bu anlayışın kökenlerine inilmiştir. Bölümde Seyyid Kutub, Muhammed Abdülaziz ve dini aşırı yorumlayanlardan biri olan İbn Teymiyye’ye yer verilmiştir. Bunlara ek olarak aşırı yorumdan kaçınan ve bu isimlere karşı olan din alimlerinin fikirlerine, Kur’an surelerine ve hadislere de yer verilerek cihat düşüncesinin farklı yorumlarının anlaşılması hedeflenmektedir. İslam içerisinde zaten çok fazla fikir ayrılığı olduğunu belirten Romero, kavramın anlaşılması için farklı perspektiflerden bakılmasının şart olduğunu vurgulamıştır. Cihat saldırı ve savunma olarak iki farklı şekilde ele alınmaktadır. Bunlardan ilki olan fiziksel mücadeleyi içeren cihad “*jihad asghar*” aşağı benliğe karşı yapılan savunmacı cihad ise “*jihad akbar*” olarak adlandırılmaktadır. Sonuç olarak cihat kavramı hususunda ihtilaf bulunmakta ve bu ihtilaf gelenekçiler ile ılımlılar gibi bir ayrımına neden olmaktadır.

Yedinci bölüm cihadın kurallarını anlatmaktadır. Saldırgan cihatçıların aşırı kuvvet kullanımına karşın aslında onlar tarafından da yürütülen eylemin bazı kurallara ve kısıtlamalara sahip olması gerektiği düşüncesi kabul edilmektedir ancak yine de yapılan yorumlamalar hususunda saldırgan tutum devam etmiştir. Özellikle ulema tarafından yapılan tavsiyeler acımasızca uygulanmaktadır. Bu da yine kendi içlerinde ayırım yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Kur'an ve hadislerin saldırganlar tarafından aşırı bir şekilde yorumlandığını belirten Romero, bu yorumların şiddet için oluşturduğu motivasyona da işaret etmektedir. Aşırı yorumlamalara karşı gerek İslami gerekse Batılı bilim insanlarının argümanlarına da yer verilen bölümde temel amaç eleştirel bir yorum sunmak ve aslında şiddeti meşrulaştırma yöntemi olarak öne sürülen aşırı yorumlamaların nasıl farklı şekillerde ele alınabileceğini göstermektir.

Sekizinci bölümün ana teması Irak ve Şam İslam Devleti (*El Devlet-ül İslamiye Fil Irak Wel Şam* DAEŞ) terörizmine giden sürecin nasıl ortaya çıktığı ve bu süreçte hangi örgütlenmelerin öncülük ettiği hususudur. İlk olarak Silahlı İslami Grup (GIA) adı ile Cezayir'de faaliyet gösteren örgüte ve bu örgütün radikal İslamcı ideolojilerine değinilmektedir. Örgütün kurulma süreci ve metodolojisinden sonra El Kaide (AQ) yapılanmasının kuruluş sürecini ve metodolojisi ele alınmaktadır. Bölümün sonunda ise AQ yapılanmasının “*all channel*” yapılanma sürecinde bölgesel olarak farklı alanlarda faaliyetlerini yürütmesi bağlamında örgütün Mezopotamya koluna değinilmiştir. Sonuç olarak AQ yapılanması ile GIA yapılanmasının yakın bağları olmasına karşın sonradan farklı metodolojileri benimsemeleri bu iki örgütü birbirinden uzaklaştırmış ve aynı zamanda AQ, Mezopotamya yapılanmasını da eleştirmeye başlamıştır. Mus'ab el- Zerkavi tarafından Irak'ta faaliyet gösteren AQ Mezopotamya yapılanması, yaşanan fikir ayrılıklarından sonra adını DAESH olarak değiştirmiş ve faaliyetlerine devam etmiştir.

Dokuzuncu bölüm DAESH yapılanmasının medya araçlarını propaganda yöntemi olarak nasıl kullandığını ele almaktadır. Bölümde örgütün bu konuyu oldukça iyi bir şekilde yaptığı gerek yazılı gerekse sosyal medyanın aktif kullanımına önem verildiği belirtilmiştir. Örgütün demokrasi anlayışına bakışını bile ilahi hikayelerden ele alarak meşrulaştırmaya çalıştığı (Hz. Nuh'un hikayesi ve özgür seçim tartışması) ancak örgütün bunu yaparken de olayı nasıl yanlış yorumladığı konusu üzerinde durulmaktadır. Bölümde ele alınan bir diğer önemli kavram ise “halifeliktir”.

Bu kavramın tarihsel gelişiminin yanında örgüt tarafından ne derece suiistimal edildiği gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. *Al-Bayan* radyo istasyonu, *Dabık* dergisi ve örgüte ait birçok internet sayfasından yapılan paylaşımlar ile sürdürülen psikolojik savaşa dair alıntılarla bölümde birincil verilere yer verilmektedir. Hicret fikri de örgütün kullandığı temel dini terimlerin başında yer almaktadır. Kitabın onuncu bölümü de dokuzuncu bölüme ek olarak DAEŞ örgüt yapılanmasının meşruluk kaynaklarını ve düşman anlayışını ortaya koymaya çalışmaktadır. “Gerçek” İslam, korku ve psikolojik savaş yöntemleri, duygusal argümanlar ve diğer inanışlara yönelik bakış açıları bu bölümde değinilen ana başlıklar içerisinde yer almaktadır.

Kitabın on birinci bölümünde eleştirel bir yaklaşım benimsenerek terör örgütlerinin ve spesifik olarak DAEŞ’in sahip olduğu 11 korku incelenmektedir. Bunlar; ajan ve sızma girişimleri, örgüt içi bölünme, halk desteğinin kaybı, demokrasi korkusu, zorluklarla başa çıkamama korkusu, eleman temininde yaşanan azalmalar, düşman propagandaları, diğer terör örgütleri ile yaşanacak çekişmeler, örgüt gelirinin kaybı, diğer ideoloji ve metodolojilere maruz kalma, deradikalizasyon ve kendi kendine deradikalizasyon olarak sıralanmaktadır. Örgütlerin kendi yarattıkları korku ikliminin yanında aslında kendilerinin de çok büyük korkulara sahip olduğu ve yaşadıkları hayatta kalma mücadelelerinin farkına varılması için literatürün farklı bir noktadan okunmasının önemine vurgu yapılmaktadır. Bölüm içerisinde sayılan her bir alt nedene örnekler verilerek anlatım güçlendirilmektedir.

Kitabın son, yani on ikinci bölümünde ise terörizmin gelişiminin karşılaştırılmalı bir analizi sunulmaya çalışılmaktadır. Kitabın diğer bölümlerinde ele alınan örgüt yapılanmaları, terörizmin sebebi, ideolojisi, metodolojisi, aldatma yöntemleri, devlet terörizmi ve propaganda yöntemleri alt başlıklarında karşılaştırılmalı olarak incelenmektedir. Burada benimsenen temel yaklaşım her bir örgütün kendi içerisinde sınırlı konularda benzersiz olabileceğinin yanında aslında ne kadar aynı olduklarının vurgulanmasıdır. Zaman ve ideoloji fark etmeksizin terör örgütleri birbirleri ile benzerlik göstermektedir. Örgütler sınırsız bir örgütlenme benimsemek yerine tekrarlayan bir yapıya sahiptirler.

Romero tüm bu eleştirel incelemeler sonucunda terörizmin multidisipliner bir perspektiften okunmasının önemine, örgütlerin kendi propaganda yöntem ve söylemlerinin nasıl “bumerang” etkisi yaratabileceğine ve örgütlerin tıpkı kurban olarak seçtikleri insanlar gibi

korkulara sahip olduklarına dikkat çekmektedir. Romero'nun işaret ettiği bir diğer önemli nokta ise farklı yüzyıllarda ve farklı kültürel ortamlarda ortaya çıkan ve yukarıda bahsi geçen örgütlerin ortaya koydukları çarpıcı benzerliklerin örgütlerin hareketleri bakımından bir öngörülebilirlik oluşturmasıdır. Ayrıca belirtilen son husus, son zamanlarda Ortadoğu'da yoğun olarak gözlemlenen İslami terörizmin yanında dünyanın hemen hemen her yerinde bu faaliyetlerin gerek Müslüman gerekse diğer dini/ideolojik örgütler tarafından yürütülmekte olduğunun unutulmaması gerekliliğidir.

Özet olarak kitapta Rus terör dalgası, Nazi terörizmi ve dini terörizmin ideolojilerine, metodolojilerine ve propaganda yöntemlerine odaklanılarak, bunların zayıflıklarına dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Kitabın değerli olmasının başlıca sebebi bu eleştirel dilin yanında her örgütün kendi dilinden kaynaklara birincil atıflarla yer verilmesidir. Cihat anlayışındaki örgütler anlatılırken Kur'an ve hadislerle, Naziler anlatılırken de o dönem yazılmış olan karşıt görüşlerle, bahsi geçen örgütlerin meşruiyet söylemleri çürütülmeye çalışılmıştır. Kitabın farklı ideoloji ve türden örgüt seçimi okuma yapılırken kafa karışıklıklarına ve anlam bütünlüğüne ulaşmaya engel olsa da sonuç kısmında yazar neden farklı dönem ve türlere yer verdiğine açıklama getirmektedir. Kitap terörizmin anlaşılmasında multidisipliner perspektifin, eleştirel yaklaşımın yaratacağı faydayı ortaya koymaya çalışmakta ve terörizm okumalarına yeni başlayan kişiler için öğretici bir nitelik taşımaktan çok, terörizm literatürüne eleştirel bakışı geliştiren bir eser olma özelliğindedir.